

ЕРОЗІЯ ГРУНТІВ – МІЦНИЙ ЗАСЛІН

**О.А. Чернявський, кандидат с.-г. наук,
перший директор Донецької протиерозійної дослідної станції**

З погляду на 40 років, що минули, закрадається запитання – а чи потрібно було організувати Донецьку протиерозійну дослідну станцію Українського науково-дослідного інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського? Як завжди, на відстані тривалого часу визріває найоб'єктивніша відповідь – так! Дуже потрібна така науково-дослідна установа!

Працюючи вже 35 років на Буковині завідувачем відділу землеробства та агроєкології інституту агропромислового виробництва, я не змінив свого фаху і уподобань, одержаних у Донбасі. Захист ґрунтів від ерозії, відтворення їх родючості та підвищення продуктивності – понад усе! І я по-доброму заздрю, що в Донецькій протиерозійній дослідній станції ведеться такий широкий спектр досліджень з охорони і підвищення продуктивності еродованого ґрунту – основного і незамінного засобу виробництва в агропромисловому виробництві.

Та згадаю деякі моменти із періоду заснування Донецької протиерозійної дослідної станції. Сама природа підтвердила необхідність посилення захисту ґрунтів від водної ерозії та дефляції. Тільки крок я ступив на територію майбутньої дослідної станції, як мене зустріла жаклива пилова буря 1969 року, коли в лісосмугах і біля них було нанесено потужні шлейфи українського чорнозему, а поля були вкрай спустошені. Не менш гостре враження на мене справили і інтенсивні ерозійні процеси під час злив на чорних парах і просапних культурах, розташованих на схилових землях.

Тому повністю і однозначно приєднуюсь до слів М.В. Зубця, президента Української академії аграрних наук, викладених ним у газеті „Голос України” від 19 лютого 2008 року: „Проблема ерозії ґрунтів є однією з найактуальніших проблем сучасності. Інтенсифікація ерозійних процесів та їх поширення на величезні території призводять до істотної деградації ґрунтів, спричиняють великі збитки у сільському господарстві та загалом ставлять під загрозу безпечний розвиток людства”.

Як перший директор Донецької протиерозійної дослідної станції мушу зізнатись, що дуже не просто було організувати цю науково-дослідну установу практично на абсолютно пустому місці. І якщо комплектувати колектив науковців і лаборантів допомагали вчені Інституту ґрунтознавства та агрохімії, то матеріально-технічна база і робота дослідного господарства лежала абсолютно на керівництві дослідної станції та ще й під гострим оком райкому КПУ.

До речі, за наполяганням місцевих властей до економічно середнього господарства – радгоспу „Степовий” приєднали ще три найвідсталіші колгоспи Ясинуватського району. Кажуть, що мали на думці – нехай наука покаже як їх підтягнути до середняків – передовиків. Таким чином, дослідне господарство

нараховувало чотири відділення загальною площею 8500 га. На наш погляд, це забагато для науково-дослідної установи, яка ще й сама не стала на ноги. Але все пережили, дечого досягли, дещо не встигли.

На відстані часу хочу наголосити на тому, що не дивлячись на молодий, без досвіду колектив науковців і лаборантів, ми активно включились в науково-дослідну роботу. Розроблялись організаційно-господарські, агротехнічні, агро меліоративні, агрохімічні, фітомеліоративні та гідротехнічні протиерозійні заходи. В мене і зараз перед очима ряд дослідів, зокрема, вивчення дії різних буферних смуг на чорному парі, що розташовувався на схилі; смугове землеробство; зрошувані тераси на крутосхилі Сухої балки, де на полотнах терас було проведено землювання чорноземом; докорінне поверхнєве поліпшення травостою схилів Сухої балки; для перехоплення поверхневого стоку - створення тимчасових лиманів для зрошення і скидання рештків води через трубу у водобійний колодязь до ставка. Це й установка для моделювання процесів вітрової ерозії, це й обробіток ґрунту із збереженням стерні для його захисту від дефляції, це й досліді зі зрошення шахтними водами та багато іншого.

Завершені дослідною станцією наукові розробки рекомендувались господарствам Донецької області застосовувати в комплексі, на великих площах (в межах цілих водозборів) і систематично.

У моєму кабінеті в Буковинському інституті АПВ, при вході, ось уже 35 років висить велике фото – Суха балка із скромним ставочком унизу. Це ніби моя публічна візитна картка, ось звідки мої протиерозійні корені! І коли недавно в цю мирну наукову балку впав ТУ-144, спричинивши невинуваті жертви людей, я довго сумував. Бо Суха балка не для жертв, а для плекання молодих науковців, для постановки протиерозійних дослідів і досягнення високих результатів.

SOIL EROSION - A STRONG BARRIER

O.A.Chernyavskiy, candidate of science, the First director of Donetsk research station